

Milyen lesz a jövő iskolája?

Az OECD-országok szakemberei az „Iskoláztatás a holnap számára” program keretében hat különféle forgatókönyvet dolgoztak ki. Két forgatókönyv ezek közül tulajdonképpen a ma is meglévő modelleket folytatja, vagyis a status quot extrapolálja, kettő az iskolának mint intézménynek a lényeges megerősödését jelzi, a többi pedig az iskola helyzetének jelentős romlását prognosztizálja.

A jelenlegi iskolamodellek folytatása

1. Robusztus, bürokratikus iskolai rendszerek

Az intézmények ellenállnak a radikális változásoknak. A források nem érnek túl azon a határon, ami kritikussá tehetné az iskola működését, de így is folyamatosan csökkennek. Az iskola ellátja ugyan az alapvető feladatait – felügyelet, szocializáció, szelekció –, de eredményei általában nem összehasonlíthatók a többivel sem a tárgyi tudás, sem a bizonyítvány vonatkozásában.

2. A piaci modell kiterjesztése

Gyorsan növekszenek a piaci elvárások, sokszínű a szakmai kínálat, de az egyenlőtlenségek és a kirekesztés megszüntetésére az iskolán belül nem kerül sor. A közösség ellenőrzése és a tananyag szabályozására való erőfeszítése gyengül. Az agresszívebb vállalkozói kultúra jó arra, hogy új piacokat azonosítson be, erősödik a keresletorientáltság.

A „reskolarizáció” forgatókönyvei

3. Az iskola mint alapvető szociális központ

Igen magas szintű az iskola iránti közbizalom és a támogatottság. Az intézmények széles körű elismertséget élveznek, és nagyon hatékonyak a szociális töredezettség és az értékkézisek elleni küzdelemben. Az iskola a közösség és a szociális tőke központja; a tanulás elkerülhetetlen individualizációját megkísérlik közösségi hangsúlyokkal tompítani. Nagy prioritást élveznek a szociális-közösségi szerepek; az iskola az oktatási programokban osztozik a továbbképző intézményekkel is. A szegény térségek iskolái kiemelt pénzügyi támogatásokhoz jutnak

4. Az iskola mint központosított tanulási szervezet

Ebben az iskolatípusban új életre kel a nagyon erős hagyományú tudás-szertartásrend. Változatlanok az elméleti-műveltségi kompetenciafejlesztési célok, a norma, a kísérletezés módja és az innováció. Virágzanak a speciális curriculumok, az innovatív értékelési formák és a készségelismerés gyakorlata. Az előző forgatókönyvhez hasonlóan nagy bizalom övezi az iskolát. A tanárok és a szakértők magas szinten motiváltak, szakmai és személyi fejlesztésük folyamatos; az oktatási kutatói és fejlesztői tevékenység része a szakmai munkának. Nagy a forrásigény, de ezt a magas minőségi követelmények indokolttá teszik.

Az ún. „iskolátlanító” forgatókönyvek

5. Tanulói hálózatok és hálózati társadalom

Az iskola sok és kemény kritikát kap amiatt, hogy túlságosan is elfogadó az egyenlőtlen társadalmi és gazdasági struktúrák iránt, ugyanakkor nem eléggé elfogadó a különféle kultúrák vonatkozásában. Az ebből eredő elégedetlenség, valamint az internet és az IKT folyamatos fejlesztése által is bővülő kínálat az iskola elhagyására ösztönöz. Éles választóvonal húzódik az alap- és a továbbképzési fázisok között. Ez a struktúra azonban a kirekesztés kockázatát jelenti mindazok számára, akik számára még mindig az iskola képviseli a szociális mobilitás hajtóerejét.

6. Tanárexodus – a beolvasztás scenáriója

Ez a forgatókönyv a legrosszabb lehetőségeket véve figyelembe krízishelyzetet jelenít meg. A közismerten magas tanári átlagéletkor miatt a pályán lévő tanárok nyugdíjba mennek, de nem jönnek helyettük újak. A nagyon szoros munkaerő-piaci előírások és az elégtelen juttatások gátolják az új tanárok pályára lépését. Ennek a változatnak a legsúlyosabb következménye a „korlátozás, konfliktus és hanyatlás” ördögi körének beindulása lehet. Előfordulhat természetesen az is, hogy ez a tanárkrízis radikális innovációra kényszeríti az iskolákat, ami viszont a szerencsésebb megoldást jelentené. A pedagógusfizetések – e forgatókönyv szerint mindenesetre – még az átlag alatt maradnak, és ezzel összefüggésben más indikátorok jótékony hatása sem tud érvényesülni.

Forrás: What Schools for the Future. Schooling for tomorrow (2001): OECD, Paris.